

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Давня та середньовічна історія України
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Нестеренко Вадим Анатолійович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 1-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких лекцій - 32 години, семінарських - 32 години, ІРС - 86 год.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є досягнення сучасного, фундаментального мислення та системи спеціальних знань у галузі історії України; зародження людської цивілізації, заняття, форми об'єднання давніх людей на українських землях, заселення Півдня України кочовиками та їх місце в історичному розвитку українських земель; передумови і процес утворення держави у східних слов'ян, соціально-економічний і політичний розвиток Галицько-Волинської держави.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу
Предмет, завдання, функції та методологія курсу. Джерела вивчення й історіографія історії України. Періодизація Всесвітньої історії й історії України.

<p>Тема 2 Первісні люди на території України</p> <p>Заселення території України в добу раннього палеоліту. Формування родового ладу в пізньопалеолітичну добу. Первісне суспільство в добу мезоліту та неоліту. Енеоліт. Трипільська культура.</p>
<p>Тема 3 Кочові народи Північного Причорномор'я у I тис. до н.е.</p> <p>Доба бронзи на території України. Населення території України раннього залізного віку. Кіммерійці. Скіфи. Сармати.</p>
<p>Тема 4 Античні міста-держави у Північному Причорномор'ї і Криму</p> <p>Велика грецька колонізація. Поява перших поселень в Північному Причорномор'ї. Ольвія. Херсонес. Пантікапей. Боспорське царство.</p>
<p>Тема 5 Ранні слов'яни на території України</p> <p>Проблема походження слов'ян. Найдавніші джерела. Анти, склавіни. Велике розселення слов'ян. Неслов'янські народи на території України в I тис. н.е. Велике переселення народів.</p>
<p>Тема 6 Державотворчий процес у східних слов'ян. Виникнення Київської Русі</p> <p>Характеристика джерельної бази історії Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ» як джерело з історії Русі. Суспільно-економічний розвиток східних слов'ян у VI-IX ст. Утворення держави з центром в Києві. Теорії походження держави на Русі. Назва «Русь».</p>
<p>Тема 7 Київська Русь за перших князів</p> <p>Діяльність Олега. Внутрішня і зовнішня політика Ігоря. Правління княгині Ольги. Війни Святослава.</p>
<p>Тема 8 Київська Русь в період розквіту (кін. X - поч. XI ст.)</p> <p>Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого. Діяльність Ярослава Мудрого.</p>
<p>Тема 9 Русь у др. пол. XI – першій третині XII ст.</p> <p>Триумвірат Ярославичів. Посилення децентралізації у др. пол. XI ст. Зміцнення держави за Володимира Мономаха і Мстислава Володимировича.</p>
<p>Тема 10 Державно-правовий устрій Русі</p> <p>Державний устрій. Еволюція суспільних відносин. Право та суд.</p>
<p>Тема 11 Період феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство</p> <p>Причини і характер феодальної роздробленості. Галичина і Волинь до об'єднання. Утворення єдиної держави. Діяльність Романа Мстиславича та Данила Романовича. Діяльність наступників Данила у др. пол. XIII- перш. пол. XIV ст.</p>
<p>Тема 12 Інші українські землі у XII-поч. XIV ст.</p> <p>Київська земля. Переяславщина. Чернігово-Северщина в добу політичної роздробленості. Українські землі у XII-XIV ст. в складі Угорщини, Молдови. Північне Причорномор'я та Крим.</p>

<p>Тема 13 Монголо-татарська навала та її наслідки для Русі</p> <p>Завойовницька політика Чингізидів. Битва на Калці. Підкорення Північно-Східних князівств. Підкорення монголами Південно-Західних земель Русі. Взаємини з Ордою.</p>
<p>Тема 14 Культура часів Київської Русі</p> <p>Вірування, традиції та побут язичницької Русі. Християнізація східних слов'ян. Писемність, література, освіта на Русі. Архітектура, живопис, музика.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Знати основні етапи історичного розвитку Античного світу.
РН2	Виявляти, опрацьовувати й самостійно аналізувати джерела інформації, що стосуються цього періоду.
РН3	Визначати специфіку політичного, суспільно-економічного й етнокультурного розвитку у добу Античності.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 032 Історія та археологія:

ПР1	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПР2	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПР3	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПР5	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
ПР12	Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій та спільнот.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

<p>Тема 1. Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу</p>
<p>Лк1 "Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу" (денна)</p> <p>Предмет, завдання, функції та методологія курсу. Джерела вивчення й історіографія історії України. Періодизація Всесвітньої історії й історії України.</p>
<p>СЗ1 "Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу" (денна)</p> <p>Предмет, завдання, функції та методологія курсу. Джерела вивчення й історіографія історії України. Періодизація Всесвітньої історії й історії України.</p>

Тема 2. Первісні люди на території України
Лк2 "Первісні люди на території України" (денна) Заселення території України в добу раннього палеоліту. Формування родового ладу в пізньопалеолітичну добу. Первісне суспільство в добу мезоліту та неоліту. Енеоліт. Трипільська культура.
С32 "Первісні люди на території України" (денна) Заселення території України в добу раннього палеоліту. Формування родового ладу в пізньопалеолітичну добу. Первісне суспільство в добу мезоліту та неоліту. Енеоліт. Трипільська культура.
Тема 3. Кочові народи Північного Причорномор'я у I тис. до н.е.
Лк3 "Кочові народи Північного Причорномор'я у I тис. до н.е." (денна) Доба бронзи на території України. Населення території України раннього залізного віку. Кіммерійці. Скіфи. Сармати.
С33 "Кочові народи Північного Причорномор'я у I тис. до н.е." (денна) Доба бронзи на території України. Населення території України раннього залізного віку. Кіммерійці. Скіфи. Сармати.
Тема 4. Античні міста-держави у Північному Причорномор'ї і Криму
Лк4 "Античні міста-держави у Північному Причорномор'ї і Криму" (денна) Велика грецька колонізація. Поява перших поселень в Північному Причорномор'ї. Ольвія. Херсонес. Пантікапей. Боспорське царство.
С34 "Античні міста-держави у Північному Причорномор'ї і Криму" (денна) Велика грецька колонізація. Поява перших поселень в Північному Причорномор'ї. Ольвія. Херсонес. Пантікапей. Боспорське царство.
Тема 5. Ранні слов'яни на території України
Лк5 "Ранні слов'яни на території України" (денна) Проблема походження слов'ян. Найдавніші джерела. Анти, склавіни. Велике розселення слов'ян. Неслов'янські народи на території України в I тис. н.е. Велике переселення народів.
С35 "Ранні слов'яни на території України" (денна) Проблема походження слов'ян. Найдавніші джерела. Анти, склавіни. Велике розселення слов'ян. Неслов'янські народи на території України в I тис. н.е. Велике переселення народів.
Тема 6. Державотворчий процес у східних слов'ян. Виникнення Київської Русі

<p>Лк6 "Джерела з історії Київської Русі" (денна)</p> <p>Характеристика джерельної бази історії Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ» як джерело з історії Русі.</p>
<p>Лк7 "Державотворчий процес у східних слов'ян" (денна)</p> <p>Суспільно-економічний розвиток східних слов'ян у VI-IX ст. Утворення держави з центром в Києві. Теорії походження держави на Русі. Назва «Русь».</p>
<p>С36 "Джерельна база та історіографія Київської Русі" (денна)</p> <p>Характеристика джерельної бази історії Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ» як джерело з історії Русі. Проблема походження назви «Русь» в історіографії. Теорії походження державності на Русі.</p>
<p>С37 "Державотворчий процес у східних слов'ян. Виникнення Київської Русі" (денна)</p> <p>Суспільно-економічний розвиток східних слов'ян у VI-IX ст. Племінні княжіння у IX ст. «Куявія», «Славія», «Артанія». Утворення держави з центром в Києві. Діяльність Аскольда і Діра.</p>
<p>Тема 7. Київська Русь за перших князів</p>
<p>Лк8 "Київська Русь за перших князів" (денна)</p> <p>Діяльність Олега. Внутрішня і зовнішня політика Ігоря. Правління княгині Ольги. Війни Святослава.</p>
<p>С38 "Київська Русь за перших князів" (денна)</p> <p>Діяльність Олега. Внутрішня і зовнішня політика Ігоря. Правління княгині Ольги. Війни Святослава.</p>
<p>Тема 8. Київська Русь в період розквіту (кін. X - поч. XI ст.)</p>
<p>Лк9 "Київська Русь за Володимира Великого" (денна)</p> <p>Боротьба за владу між синами Святослава. Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого.</p>
<p>Лк10 "Діяльність Ярослава Мудрого" (денна)</p> <p>Боротьба за владу між синами Володимира. Святополк Окаянний. Внутрішня і зовнішня політика Ярослава Мудрого.</p>
<p>С39 "Київська Русь за Володимира Великого" (денна)</p> <p>Боротьба за владу між синами Святослава. Захоплення влади Володимиром. Внутрішня політика. Зміцнення держави. Релігійні реформи. Зовнішньополітичні заходи.</p>
<p>С310 "Київська Русь за Ярослава Мудрого" (денна)</p> <p>Боротьба за владу між синами Володимира. Захоплення влади Ярославом. Внутрішня політика Ярослава. Зовнішньополітична діяльність Ярослава Мудрого. «Шлюбна дипломатія».</p>

Тема 9. Русь у др. пол XI – першій третині XII ст.
Лк11 "Русь у др. пол XI – першій третині XII ст." (денна) Триумвірат Ярославичів. Посилення децентралізації у др. пол. XI ст. Зміцнення держави за Володимира Мономаха і Мстислава Володимировича.
СЗ11 "Русь у др. пол XI – першій третині XII ст." (денна) Триумвірат Ярославичів. Посилення децентралізації у др. пол. XI ст. Зміцнення держави за Володимира Мономаха і Мстислава Володимировича.
Тема 10. Державно-правовий устрій Русі
Лк12 "Державно-правовий устрій Русі" (денна) Державний устрій. Еволюція суспільних відносин. Право та суд.
СЗ12 "Державно-правовий устрій Русі" (денна) Державний устрій. Еволюція суспільних відносин. Право та суд.
Тема 11. Період феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство
Лк13 "Період феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство" (денна) Причини і характер феодальної роздробленості. Галичина і Волинь до об'єднання. Утворення єдиної держави. Діяльність Романа Мстиславича та Данила Романовича. Діяльність наступників Данила у др. пол. XIII- перш. пол. XIV ст.
СЗ13 "Період феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство" (денна) Причини і характер феодальної роздробленості. Галичина і Волинь до об'єднання. Утворення єдиної держави. Діяльність Романа Мстиславича та Данила Романовича. Діяльність наступників Данила у др. пол. XIII- перш. пол. XIV ст.
Тема 12. Інші українські землі у XII-поч. XIV ст.
Лк14 "Інші українські землі у XII-поч. XIV ст." (денна) Київська земля. Переяславщина. Чернігово-Северщина в добу політичної роздробленості. Українські землі у XII-XIV ст. в складі Угорщини, Молдови. Північне Причорномор'я та Крим.
СЗ14 "Інші українські землі у XII-XIV ст." (денна) Київська земля. Переяславщина. Чернігово-Северщина в добу політичної роздробленості. Українські землі у XIII-XIV ст. в складі Угорщини, Молдови. Північне Причорномор'я та Крим.
Тема 13. Монголо-татарська навала та її наслідки для Русі
Лк15 "Монголо-татарська навала та її наслідки для Русі" (денна) Завойовницька політика Чингізидів. Битва на Калці. Підкорення Північно-Східних князівств. Підкорення монголами Південно-Західних земель Русі. Взаємини з Ордою.

<p>С315 "Монголо-татарська навала та її наслідки для Русі" (денна) Завойовницька політика Чингізидів. Битва на Калці. Підкорення Північно-Східних князівств. Підкорення монголами Південно-Західних земель Русі. Взаємини з Ордою.</p>
<p>Тема 14. Культура часів Київської Русі</p>
<p>Лк16 "Культура часів Київської Русі" (денна) Вірування, традиції та побут язичницької Русі. Християнізація східних слов'ян. Писемність, література, освіта на Русі. Архітектура, живопис, музика.</p>
<p>С316 "Культура часів Київської Русі" (денна) Вірування, традиції та побут язичницької Русі. Християнізація східних слов'ян. Писемність, література, освіта на Русі. Архітектура, живопис, музика.</p>

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до семінарського заняття
НД2	Підготовка до поточного та підсумкового контролю
НД3	Конспектування
НД4	Написання контрольної роботи

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекція з використанням мультимедіа
МН2	Семінарське заняття
МН3	Написання контрольної роботи

Лекції надають студентам теоретичну основу знань з історії Античності (ПР1, ПР2, ПР3). Лекції доповнюються семінарськими заняттями, що дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах. Демонстрація презентацій передбачає візуалізувати й краще сприймати навальний матеріал. Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій, семінарських занять, а також робота над контрольною роботою (ПР4, ПР5). Під час підготовки останньої студенти розвиватимуть навички критичного та аналітичного мислення, синтезу навчальної теорії та практичних дій.

Участь у груповій роботі; участь у конкурсах олімпіадах наукових симпозіумах тощо; критична оцінка літератури; виконання творчих завдань.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
-----------------------	------------	---	------------------------------------

A	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
C	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
D	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
E	Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
FX	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
F	Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Робота студента на семінарських заняттях (доповідь, доповнення, рецензування тощо) 50 балів
МФО2	Перевірка та оцінювання контрольної роботи 10 балів

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Опитування
МСО2	Звіт за результатами виконання практичних робіт
МСО3	Реферат (підготовка, презентація, захист)
МСО4	Оцінювання письмових робіт

Контрольні заходи:

1 семестр	100 балів
МСО1. Опитування	40
усне опитування	40
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт	20
звіт-конспект	20
МСО4. Оцінювання письмових робіт	40
додатковий семестровий контроль	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

1 семестр	100 балів
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт	30
звіт-конспект	30

МСО3. Реферат (підготовка, презентація, захист)		30
	захист реферата	30
МСО4. Оцінювання письмових робіт		40
	додатковий семестровий контроль	40

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі усних (40 балів) і письмових (40 балів) опитувань та індивідуальних презентацій (20 балів). Всі роботи повинні бути виконані самостійно. Після вивчення дисципліни проводиться додатковий семестровий контроль, який проводиться в письмовій формі.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН3	Інтернетресурси

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Бакалець О.А. Історія України: Навч. посібник. Львів, Магнолія, 2019. 576 с.
2	Комаринська З. М. Історія України : навч. посіб. / З. М. Комаринська. – Львів : Магнолія 2020. – 456 с.
3	Історія України: Навчальний посібник / Бойко О.Д. - К.: Академвидав, 2018.- 686 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
4	Наукові журнали та збірники http://www.vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=93&Itemid=171 http://www.vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=111&Itemid=183